

Rutin för sjuksköterska att utföra klinisk undersökning vid fastställande av förväntat dödsfall

Socialförvaltningen, Motala kommun

Beslutande:	Socialdirektör	Diarienummer:	19/SN 0204
Datum:	2019-07-01	Paragraf:	
Reviderande instans:	Medicinskt ansvarig sjuksköterska	Diarienummer:	
Datum:	2019-07-01	Paragraf:	
Gäller från:	2019-07-01		

Rutin för sjuksköterska att utföra klinisk undersökning vid fastställande av förväntat dödsfall

Inledning

I begreppet hälso- och sjukvård ingår, enligt Hälso- och sjukvårdslag (2017:30), även att ta hand om avlidna personer. Omhändertagandet ska ske med stor respekt för den avlidne och med hänsyn till den avlidnes efterlevande. (1) I Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2005:10) om kriterier för bestämmande av människans död, framgår att fastställandet ska göras av legitimerad läkare. En läkare får fastställa dödsfall, utan att själv ha gjort den kliniska undersökningen, om dödsfallet är förväntat på grund av sjukdom eller nedsatt hälsotillstånd med förmodad begränsad överlevnad. Förutsättningar för att läkaren inte själv behöver göra undersökningen är att legitimerad sjuksköterska har gjort undersökning och meddelat läkaren resultatet och att läkaren har tillgång till relevanta och aktuella uppgifter om den dödes tidigare medicinska tillstånd. (2)

Rutin

Sjuksköterska i Motala kommun kan bistå med att utföra klinisk undersökning i samband med förväntat dödsfall för personer boende på särskilt boende och för personer i ordinärt boende med kommunal hemsjukvård. Patientansvarig läkare måste först gjort brytpunktsbedömning av patient för palliativ vård i livets slut, samt bedömt och dokumenterat att sjuksköterska i kommunal hälso- och sjukvård kan bistå i att utföra klinisk undersökning för fastställandet av dödsfallet. Därefter är det möjligt för tjänstgörande sjuksköterska att, när patienten avlider, bistå läkaren med den kliniska undersökningen. Ansvarig läkare dokumenterar brytpunktsbedömning i regionens patientjournal. Under sökordet ”Information till teamet” anges att undersökning för att fastställa att patienten avlidit får göras av leg sjuksköterska enligt PM/rutinbeskrivning. Ansvarig sjuksköterska dokumenterar brytpunktsbedömningen i VIVA enligt fastställd mall, samt noterar under restriktioner att brytpunktsbedömning är genomförd. Att sjuksköterska kan bistå med klinisk undersökning för att fastställa dödsfall gäller förutsatt att ovanstående är uppfyllt.

För att fastställa ett dödsfall görs följande kontroller (2):

- Ljusstela, oftast vidgade pupiller
- Avsaknad av hjärtljud vid auskultation med stetoskop
- Ingen spontanandning
- Ingen palpabel puls

När klinisk undersökning för fastställande av dödsfall utförts skall sjuksköterskan dokumentera i VIVA-mall ”Bistå i att fastställa förväntade dödsfall”. Vid eventuella tveksamheter kontaktas alltid tjänstgörande läkare.

Sjuksköterskan fyller i bårhusmeddelande enligt följande:

- Personnummer, namn och adress
- Plats för dödsfallet
- Dödsdatum
- Klockslag
- Polisanmält – nej
- Pacemaker – ja eller nej, ska framgå av journalinformationen
- Klinisk obduktion – nej
- Läkare som fastställt dödsfallet: Ordinarie läkare/sjuksköterskans namn
- Dödsbevis utfärdat – nej. Lägg till ”utfärdas nästföljande vardag”
- Namnförtydligande och telefonnummer

Bårhusmeddelandet fästs på patientens underben. Plastsyddad ID-märkning sätts runt handled.

Närstående

Tjänstgörande sjuksköterska informerar närstående om dödsfallet, om inget annat är överenskommet. Bakjour från primärvården eller LAH/ALMA (om patienten är ansluten) kan tillkallas om situationen kräver.

Transport till bårhus

Motala kommun har avtal och ansvar för transport av avlidna från särskilt boende till bårhus. För patienter som avlider i ordinärt boende har Region Östergötland avtal och ansvar för transport från hemmet till bårhus. Transport av avliden kan ske dygnet runt och anhöriga ska informeras om att avtal finns och att de själva kan välja om de vill använda det eller vända sig till annan begravningsbyrå. Det är viktigt att informera om att det endast är själva transporten som omfattas av det upphandlade avtalet. Hämtning ska kunna ske inom två timmar efter att begravningsbyrån kontaktats av enheten. Ytterligare information framgår i ”Rutin för transport av avlidna i SÄBO och ordinärt boende” (13/SN 0054).

Meddela dödsfall till ansvarig läkare

Dödsfall meddelas nästkommande vardag till patientansvarig läkare. Information lämnas till aktuell vårdcentral eller ALMA-teamets sjuksköterska dagtid och till LAH-sjuksköterska jourtid, beroende på vem som har ansvar för patienten. Ansvarig läkare utfärdar dödsbevis.

Övrigt

Överblivna läkemedel är formellt dödsboets egendom men sjuksköterskan bör av säkerhetsskäl erbjuda att omhänderta kvarvarande läkemedel för kassation. Om dödsboet väljer att behålla läkemedlen bör de informeras om vikten av att lämna överblivna läkemedel till apotek. Överblivet sjukvårdsmaterial kastas i soporna av hygienskäl. Informera även om var ej återlämnade nycklar kan hämtas.

Lista för aktuella telefonnummer upprättas på respektive enhet och uppdateras vid behov.

Referenser

1. Hälso- och sjukvårdslag (2017:30)
2. Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2005:10) om kriterier för bestämmande av människans död

Revisionshistorik:

Reviderad av:

Ansvarig:

190701 – ersätter ”Rutin för att bistå i fastställande av förväntat dödsfall” (13/SN 0054)	Medicinskt ansvarig sjuksköterska	Socialdirektör

